

A vágy villamosa

Tennessee Williams drámája Szegeden

Tíz éve kellett volna ezt a drámát Szegeden bemutatni: ez a szombat esti premier első, kicsit szomorú és a jövő szempontjából legfontosabb tanulsága. Akkor még felfedezésértékű szenzációnak számított volna, feszült, izgalmas találkozónak egy teljesen ismeretlen, gyötrelmes-kínló világ, igazi színházi élménynek. Az elmúlt tíz évben azonban könyvekből, televízióból, rádióból és a mozgóképből színházak előadásából megismertük ezt a világot, azt a különös életanyagot, amit Tennessee Williams gyűjtött össze, és hagyományos technikával szerkesztett drámáiban a közönség elé tárt. Akármilyen szuggesztív és intenzív is minden Williams dráma, ez az ismeretanyag, ez a tudás, amely kritikussá tette a nézőt és most már az író trükkjeit is észrevesszük, csökkenteni-gyengíteni a hatást. Sajnáljuk annak a tíz év előtti soha nem volt színházi estének a forróságát; innen a tanulság szomorúsága. Nem szabad ilyen lehetőségeket elszalasztani; *mozgóképből, frissebb, lendületesebb, kezdeményezőbb műsorpolitikára van szükség.*

Mit tudunk meg Williamsról tíz év alatt? Mindezekelőtt és elsősorban azt, hogy a hatvanhoz közeledő író tulajdonképpen egész életében egyetlen drámát írt. Egyetlen élethelyzet izgatta mindig; az élet összeomlásának, az egyéniség széthullásának tragikus pillanata. Ezt a helyzetet Williams legtöbbször az öregedő nők sorában-alakjában találta meg, fejezte ki, nagyjában-egészében úgy, mint *A vágy villamosában*. Blanche, a dráma főhőse nem eredeti figura. Variáció az egyéniség széthullására, változat az író egyetlen témájára, arra a témára-problematikára, amit az *Orfeusz alászáll-ban*, *Az ifjúság édes madarában*, *A Tetovált rózsában*, és *Ignara éjszakájában* és a többi műveiben megírt.

Egyetlen dráma, egyetlen nőalak: ezzel írta be nevét Williams a drámatörténetbe. Mert bármennyire is szidják-vitatják sokan az író életművét, letagadhatatlan, hogy az a világ, az az „egyetlen dráma” és „egyetlen nőalak”, amelyet ő dolgozott ki, ez az intenzív drámai szituáció vitathatatlanul és markánsan eredeti. Nélküle ez soha nem lett volna, ezt az anyagot neki köszönhetjük a modern dráma története.

Mindezekből talán kiteszik, hogy minden Williams-előadás sorsa azon fordul meg, hogy ezt az „egyetlen nőalakot” a színházi produkció milyen intenzitással képes színpadra állítani. A vágy villamosa azon, hogyan formálják meg Blanche figuráját. Az elkésett szegedi előadás fő problémája is természetesen ez. Nem mintha Fogarassy Mária alakítása nem rajzolná meg hitelesen és intenzíven Blanche széthullását. Amit az alakítás elmond, igaz és őszinte. De mintha talán *túl korán* mondána el mindent, mintha

Hernádi Oszkár felvétele

Stanley (Janka Béla) és Blanche (Fogarassy Mária) a dráma első felvonásában

a figura a dráma kezdetétől a végéig nem „fejlődne”. Amikor Fogarassy Mária Blanche-ként megjelenik, szinte már mindent sejtünk tudunk róla; a bomló karakter az első pillanatokban feltárul. Pedig akkor erről még csak néhány — bár feltűnő és kivételes — jel árulkodik: Blanche tartja magát. Williams nemcsak abban követi Ibsent, hogy a cselekmény kibontásában egyszerre halad hátra és előre az időben, de jellemrajzai is ilyenek: figurái fokozatosan-folyamatosan hullanak szét. Fogarassy Mária alakításából azonban mintha éppen ez a fokozatosság hiányozna.

A rendező, a Szegeden már jól ismert Virág Mihály, aki a szabadkai színházból vendégként jött át, hogy életében először Magyarországon rendezzen, feltétlenül jobban ügyelhetett volna erre a fokozatosságra. Annál inkább, mert az előadás stílusa-tónusa azt bizonyítja, a rendező egyaránt kitűnően ismeri Williams furcsa, lírikusan drámai műveit és a modern színpad világát, s ez a lírai-drámai egység, amely a színpadot az első pillanattól az utolsóig uralja, a rendező modernség iránti fokozott érzékenységének köszönhető.

Az előadás közreműködői biztonságosan mozogtak Williams színpadán. Janka Béla mint Stanley, kitűnő karakter; a színész és a feladat ideális körülmények között találkozott. Az alakítás erőteljes, de szerencsére, egy pillanattal sem túlzó; kétségkívül Janka eddigi legszebb teljesítménye. A színész és a szerep ha-

sonlóan szerencsés találkozásból született Király Levente remek játéka a jóságos Mitch szerepében. Arnyalt, minden részletében jól kidolgozott-felépített alakítás. Déry Mária Stella szerepében egyszerűbb feladat jutott; mintha nehezen is talált volna magára.

Kisebbszerepében jól illeszkedett az együttesbe Barta Mária, Konter László és Kovács Gyula, s a még kisebbekben Újlaky Károly és Maday Emőke.

Gyarmathy Ágnes érdekes és nagy hatású díszletet tervezett. Remek ötlet a háttérben megjelenő hatalmas női arckép, de az egész mintha egy kicsit zsúfolt-kusza lenne. Williams drámája áttetszőbb, világosabb.

Ükrös László

Új emlékérmek

A muzeológusok és a könyvtárosok jutalmazására a művelődésügyi miniszter a Közalkalmazottak Szakszervezetével közösen Móra Ferenc, illetve Szabó Ervin emlékérmeket alapított. A társadalmi elismerésben azok a muzeológusok és könyvtárosok részesülnek, akik hosszabb időn át kiemelkedő teljesítményeket mutatnak fel, és tevékenységükkel, kezdeményezéseikkel szakterületük egészének fejlődését segítik elő. A muzeológusoknak adományozható Móra Ferenc-emlékérmeket, illetve a könyvtárosok elismerését szolgáló Szabó Ervin-emlékérmeket oklevéllel, illetve pénzjutalommal együtt a Művelődésügyi Minisztériumban nyújtják át minden év augusztus 20-án alkalmából, első ízben már az idén.

Kiállítás a művészkлубban

Az öt évvel ezelőtt elhunyt Kossuth-díjas festőművész, Kohán György alkotásaiból nyílt kiállítás tegnap este a Sajtóház művészkлубjában. A kamaratárlaton a művész kilenc nagyméretű alkotása látható, jórészt olyanok, melyek az alföldi tájat mutatják be ennek a különös festőnek a szemével. Kohán György emlékkiállítását dr. Dömötör János, a vásárhelyi Tornyai János múzeum igazgatója nyitotta meg.

Az itt bemutatott nagyméretű olajképeiről mindenekelőtt a tájfestő Kohán György arcát láthatjuk. Monumentális alkotásain az alföldi táj, utca, ház jelenik meg nagyvonalú ecsetkezeléssel, a kékek-pirosak-fehérek drámai ütköztetésével, nagy sík felületekre bontással, hatalmas belső feszültséggel, hevülettel, szenvedéllyel és erővel.

A megnyitó után Halász Miklós, a Csongrád Megyei Hírlap munkatársa beszélgetett dr. Szentirmai László szociológussal a József Attila Tudományegyetem hallgatóinak művelődési szokásairól egy nagyarányú felmérés kapcsán.

Ötven képzőművész 150 alkotása

A VIII. Dél-alföldi Tárlat

Vasárnap, a hódmezővásárhelyi Tornyai János Múzeumban Buda Ferenc költő nyitotta meg a VIII. Dél-alföldi Tárlatot. Békés és Csongrád megyéből, valamint Szeged városból 50 képzőművész mutatja be 150 alkotását, reprezentálva a tájegység képzőművészetének széleskörű-mélyülő erővonalait. A kiállítás megnyitóján ott voltak a két megye és Szeged város párt-és állami szerveinek képviselői is. A Koszta-emlékérmes Szenté város tanácsának nevében Csorba György tanácselnök adta át az idej nyertesnek, Zoltánfy István szegedi festőművésznek.

Csongrád és Békés megye képzőművészei vonultatják fel alkotásaikat ezen a kiállításon, melyet Hódmezővásárhely után Szeged, Szenté és Békéscsaba képzőművészet-szerető közönsége is láthat. Ennek a tájnak, a Dél-alföldnek, és az itt élő embereknek tart tükört az e tájon virágzó képzőművészet. Ha sok újat, látványos előrelépést nem is mutat ez a kiállítás, de az alkotás hétköznapi vívódásainak, utkereséseinek mindenképpen reprezentánsa. És legfőképpen számadás ez, évenként visszatérő, számadás arról, ki és hogyan dolgozik e tájon? Ezekben a napokban mi foglalkoztatja őket, merre figyelnek az alkotók.

Felvonulnak a vásárhelyiek a már ismerős és néhány új témákkal, megoldásaikkal. Szalay Ferenc mélyeséges emberséget árasztó temperafestményei (Függönyös ajtó, Tanulmány, Töprengő), Fejér Csaba lírai rózsaszín-szürke-barna kompozíciói (Enteriőr, Mártélyi tanya, Portré), Hézős Ferenc örömet sugárzó, dekoratív olajjal, Németh József merev-expresszív, síkba terített képei (Zsákok, Utcaseprő), Fodor József nagyvonalú életképei, Fülöp Er-

zsébet kis méretű, melegséggel-szeretettel festett prótréi és csendéletei, a fiatal Csikos András kissé még mutatványos, de mélységeket kereső harmonikus olajképei, Erdős Péter és Almási Gyula Alföld-ábrázolásai a legszínvonalasabbak.

A szegedi képzőművészetet nívós festményanyag képviseli Dorogi Imre fényzuhatagos olajképeiről, Veress Mihály szimbolikus olajfestményeiről. Novák András filozofikus temperafestményei az időábrázolás kérdéseit feszegetik, Fontos Sándor az évszakváltozások soha ki nem aknáható varázsait kutatja, Pataki Ferenc képeiről az életszeretet és féktelen optimizmus árad, Pintér József sakktábla-domboldala egy élet-játzma is lehetne éppúgy, mint Enyészet című képe. Az idej Koszta-érmes Zoltánfy István két képeről a megfagyott pillanat embersége árad. Zombori László Túlso part című temperaképe bizonyára még nagyon sokáig fogunk emlékezni. Vinkler László kettős arcképe, Szűcs Árpád Dombok című festménye, Vincze András Tetemnézők, Cs. Pataj Mihály Falusi házior és Szabó Miklós Hegyi folyó című képei képviselik még az itteni pik-túrát.

A kisszámú grafikai anyagból mindenekelőtt Hézős Ferenc izgalmas kartonmetszetei, Papp György két linója és Kovács Margit Függő fészkek című képe emelkedik igazi magaslatokra.

Tóth Sándor halak, madarak sorozatának bemutatott darabjai egyszerre játékosak és fegyelmestek, jelképek és valóságosak — a szobrászati anyag legszínvonalasabb darabjai. Végvári Gyula kerámiaja ötletes motívumaival és ragyogó színeivel fogja meg a látogatót. Szólni kell még Samu Katalin szobraitól, Tóth Valéria Sz. M. portréja című terakotjáról, Szalay László kerámiakeperől, J. Balogh Tünde súlyos batikjairól, Kalmár Márton szobraitól, ifj. Pintér József és Koller Eve kerámiairól.

Tandi Lajos

Egészségügyi hét Szegeden

A Vöröskereszt városi szervezete a nemzetközi Vöröskereszt világnapja alkalmából egészségügyi hetet rendez Szegeden. Az egészségügyi hét rendezvénysorozatát tegnap, hétfőn Kenéz Antalné, a Vöröskereszt városi titkára nyitotta meg az újszegedi szövőgyárban.

Négy üzemben — az újszegedi és a szegedi kendergyárban, a jutaárugyárban és a gumigyárban — rendezik meg a hét eseményeit: vezetőségi üléseket, előadásokat, kiállításokat és véréradást. Tegnap egészségügyi plakátkiállítást nyitottak meg a program első rendezvényeként az újszegedi kenderben.

S. E.

„Így lettem első”

— Akkor kezdtem izgulni, amikor az országos elődöntő után megtudtam: bekerültem a legjobb tizenkettő közé. A pontszámom elég alacsony volt, kiszámítottam, én lehettem a tizenegyedik. Nem nagyon reménykedhettem. Talán ezért is sikerült leküzdenem izgalmamot, a nyugalom pedig már félgyőzelem — meséli Varró András, a Radnóti gimnázium tanulója, a Ki miben tudós? történelmi vetélkedő győztese.

Rövid mondatokban, szabatosan beszél, komolyan figyel kérdéseimre, pontos feleleteket ad. Pedig valószínűleg megint izgatott egy kicsit, hiszen néhány óra múlva kezdődik a ballagás, a negyedik D osztály tanuló között ő is búcsúzik a négyévtől, a tanároktól, az iskolától. Aztán pár hét és máris újabb izgalom következik. Az érettség, majd a felvételi. Csodálkozom. Hiszen a győztes egyik jutalma: felvételt az egyetemre, természetesen történelem szakra. Azonnal kiderül, hogy nem néztem végig András szereplését a képernyőn. Már ott, a tévében elmondta, hogy a Szegedi Orvostudományi Egyetemre szeretne jelentkezni. A biológiát talán még a történelemnél is jobban szereti.

— Versenyeztem már biológiából is, nem sikerült túl

jól. Tavaly a középiskolai tanulmányi versenyen már történelemből indultam. Akkor sem jutottam a döntőbe, de megtanultam a középiskolai anyagot. Ennek most vettem nagy hasznát, hiszen csak át kellett ismételnem. Januártól az ajánlott irodalmat „olvastattam”, átrágtam magam a Világtörténet hat

Új víztárolók

A negyedik öt éves terv-időszakban 53 helyen — javarészt termelőszövetkezetekben — építenek víztárolókat. A Vízügyi Tervező

Vállalatnál elkészítették a Szamos és a Túr között, Császló és Csengersima térségében épülő két víztároló tanulmánytervét. Az építési költség mintegy 117 millió forint. Az 53 tárolóban összesen 31 millió köbméter vizet tartalmazhatnak majd, s a tavak vízterülete több mint 2800 katasztrális hold. (MTI)

65 négyzetméter alapterületű, 2 gépkocsira alkalmas, berélt

garázs

— kártalanítás ellenében —

átadó

a Nagyvállomásonál. Kisebbszámú vagy raktározás céljára is alkalmas. A helyiség a Gogol u. vége körüli helyiségre is esetleg elcserelehető, hasonló négyzetméter nagyságban.

X.S. 426 348

ÁGYTOLL-FELVÁSÁRLÁS TISZTÍTÁS GOZOLÉS

Brüsszeli krt. 20. Telefon: 16-429.